

Dominika Szafran

(Uniwersytet Wrocławski)

Ochrona konsumenta w razie niewypłacalności biura podróży

ABSTRACT

Protection of the consumer in the case of insolvency of travel agency

The article concerns consumers protection in case of insolvency of travel agencies. The said problem is highly frequent and the existing ways of solving it are not always sufficient. This issue has been regulated by the European Union law and followed by the provisions of a directive being implemented in the Polish legal order. The legislator imposes on the entrepreneurs an obligation to have adequate safeguards in case of insolvency, which, unfortunately, is not often enough to cover the claims of clients. The article has presented what steps an injured consumer can take as well as what the possible solutions to such problems are.

Słowa kluczowe: niewypłacalność, biuro podróży, odszkodowanie, konsument

W dobie coraz szybszego rozwoju usług w sektorze turystycznym pojawia się problem ochrony konsumentów w sytuacji niewypłacalności podmiotów świadczących te usługi, czyli przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych. W ostatnich latach problem ten pojawiał się często, jednak obecnie istniejące mechanizmy ochronne wciąż nie zaspokajają w pełni interesów konsumentów zawierających umowy o świadczenie usług turystycznych. Problem, jakim jest konieczność ochrony konsumentów korzystających z usług biur podróży został dostrzeżony także w prawodawstwie Unii Europejskiej i został uregulowany w

Dyrektywie Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG). Wybór środka, za pomocą którego uregulowano tę kwestię zdeterminował fakt, że Państwa Członkowskie same dostosowują ustawodawstwo wewnętrzne do wymogów prawa unijnego. Dyrektywa bowiem ma z założenia tylko harmonizować prawo i narzuca jedynie cel, jaki ma zostać osiągnięty przez państwa, pozostawiając sposób jego realizacji w ich gestii. Pozwala osiągnąć na poziomie Unii pewien wspólny standard, pozostawiając państwom możliwość zachowania odrębności.¹ W konsekwencji powstała sytuacja, gdzie w poszczególnych krajach mechanizmy ochronne są znacząco zróżnicowane, co wpływa na sytuację osób korzystających z usług turystycznych. W państwach członkowskich stosowane są różne formy zabezpieczenia, co stanowi barierę w handlu transgranicznym². W niniejszym artykule postaram się pokazać jak powyższa dyrektywa została implementowana w Polsce i czy rzeczywiście cel w postaci ochrony przed negatywnymi konsekwencjami niewypłacalności biur podróży został osiągnięty.

Pojęcie niewypłacalności

Na wstępie należy podkreślić, że przesłanką zastosowania ochrony, o jakiej będzie mowa w niniejszym artykule jest niewypłacalność przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych. Nie należy utożsamiać jej z pojęciem upadłości, co często zdarza się w języku potocznym i jest używane w środkach masowego przekazu. Niewypłacalność jest niezbędnym warunkiem do ogłoszenia upadłości i jednocześnie jest wystarczającą przesłanką do zastosowania mechanizmów przewidzianych w przepisach implementujących dyrektywę. Nie ma więc potrzeby ogłoszenia upadłości przez sąd, aby konsument mógł dochodzić przysługujących mu roszczeń. Często bowiem zdarza się, że biuro podróży poprzestaje na przekazaniu informacji, że stało się niewypłacalne i nie zgłasza mimo to wniosku o ogłoszenie upadłości. Oczywiście w takiej sytuacji wniosek ten mógłby zgłosić dłużnik, jednak niewątpliwie utrudniałoby mu to dochodzenie roszczeń i wydłużałoby całą procedurę. Z punktu widzenia konsumentów takie rozwiązanie jest z całą pewnością dużo bardziej korzystne i ułatwia zastosowanie mechanizmów ochronnych. Ustawa oraz dyrektywa wyraźnie posługują się pojęciem niewypłacalności, co oznacza, że stanowi ona jedyną przesłankę zastosowania ustawowych gwarancji. W języku potocznym niewypłacalność jest

¹ J. Barcz, *Instytucje i prawo Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 238.

² H. Zawistowska, *Systemy zabezpieczenia finansowego interesów nabywców imprez turystycznych na wypadek niewypłacalności ich organizatorów w państwach członkowskich UE*, [w:] *Turystyka a prawo*, Sucha Beskidzka-Kraków 2008, s. 242.

rozumiana jako niemożność wywiązania się ze swoich zobowiązań³. Podobną definicję zawiera aktualnie obowiązująca Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 Nr 60 poz. 535). Artykuł 11 ust. 1 tej ustawy definiuje niewypłacalność jako „niewykonywanie przez dłużnika jego wymagalnych zobowiązań pieniężnych”, co nie odbiega od potocznego rozumienia tego terminu. Ponadto w odniesieniu do osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną ustawa uważa takie osoby za niewypłacalne także wtedy, gdy ich zobowiązania przekroczą wartość ich majątku, nawet wówczas, gdy na bieżąco te zobowiązania wykonują⁴. Z regulacji art. 11 Prawa upadłościowego i naprawczego wynika, że aby uznać dłużnika - będącego osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - za niewypłacalnego, wystarczy wystąpienie jednej z wyżej wymienionych przesłanek, bowiem obie przesłanki są od siebie niezależne⁵. Niewykonywanie przez dłużnika wymagalnych zobowiązań niepieniężnych w świetle postanowień art. 11 nie stanowi samo przez się jeszcze podstawy do uznawania go za niewypłacalnego. W razie niewykonywania przez dłużnika jego zobowiązań niepieniężnych o niewypłacalności, jako podstawie ogłoszenie upadłości, można mówić wtedy, gdy zobowiązanie niepieniężne zostanie przekształcone w wymagalne zobowiązanie pieniężne, którego dłużnik nie będzie wykonywał, albo też gdy wierzycielowi przysługuje prawo żądania zapłaty w zamian za niewykonane zobowiązanie niepieniężne i dłużnik tego żądania nie spełnia w terminie. Natomiast w wyroku z dnia 5.04.2014 r. (I Aca 1250/12) Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że za niewypłacalnego może być uznany dłużnik, którego aktywa majątkowe równoważą zobowiązania, ale są niedostępne dla wierzyciela roszczeń pieniężnych⁶.

W głosie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie Blödel-Pawlik (C-134/11)⁷ Agata Gomułka-Jurkowska pisze, że: „Wykładnia wskazanego przepisu polskiej ustawy powinna uwzględniać tezę wyroku w sprawie Blödel-Pawlik, zgodnie z którą dla zastosowania art. 7 dyrektywy nie ma znaczenia przyczyna niewypłacalności biura podróży (może nią być zachowanie biura podróży o znamionach oszustwa)”. Należy zatem przyjąć, że sam fakt niewypłacalności biura podróży, bez względu na jego przyczynę będzie stanowił podstawę dochodzenia roszczeń przewidzianych w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz.U.1997 Nr 133 poz.884).

³ *Słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 2005, s. 538.

⁴ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 Nr 60 poz. 535).

⁵ R. Lewandowski, P. Wołowski, *Prawo upadłościowe i naprawcze*, Warszawa 2014, s. 78.

⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5.04.2014 r. (I Aca 1250/12), LEX nr 1312107.

⁷ A. Gomułka-Pawlik, *Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie Blödel-Pawlik (C-134/11)*, LEX nr 155749/1.

Pojęcie niewypłacalności pojawia się także w innych aktach prawnych (w szczególności w Kodeksie Cywilnym) oraz jest przedmiotem rozważań nauki prawa oraz judykatury już od czasu obowiązywania Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe. Dokładne sprecyzowanie, kiedy mamy do czynienia z niewypłacalnością rodzi niekiedy bardzo poważne konsekwencje i ma duże znaczenie praktyczne. Dla celów tego artykułu wystarczające jest jednak jedynie zasygnalizowanie tego problemu.

Dyrektywa Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG)

Dyrektywa ta była podstawą do nałożenia w polskiej Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych obowiązków na przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych. Polska była zobowiązana do wprowadzenia do swojego porządku prawnego mechanizmów służących ochronie klientów korzystających z usług biur podróży. W uzasadnieniu do tej dyrektywy możemy przeczytać, że znaczenie sektora turystycznego dla całej gospodarki jest tak znaczące, że niezbędna jest właściwa ochrona konsumentów, która przyczyni się do rozwoju tego sektora usług. Kluczowy dla omawianej kwestii jest artykuł 7 tej dyrektywy. Mówi on, że: „Na wypadek swojej niewypłacalności organizator i/lub punkt sprzedaży detalicznej, będący stroną umowy, powinni zapewnić dostateczne zabezpieczenie umożliwiające zwrot nadpłaconych pieniędzy oraz powrót konsumenta z podróży”. Zakresem podmiotowym tej dyrektywy są zatem objęci zarówno organizatorzy imprez turystycznych, jak i punkty sprzedaży detalicznej. Co zostało już podkreślone wyżej, dyrektywa mówi o sytuacji niewypłacalności tych podmiotów, a więc stanu, kiedy nie mogą one wywiązać się z zaciągniętych wobec klientów zobowiązań. W związku z tym, że turyści bardzo często dowiadują się o takiej sytuacji podczas realizacji usługi, konieczne stało się zagwarantowanie w tym przepisie obowiązku pokrycia kosztów powrotu do kraju.

Na tle dyrektywy zostało wydane wiele dużo orzeczeń przez Trybunał Sprawiedliwości. W związku z tym, że regulacja ta jest dość lakoniczna, państwa członkowskie różnie interpretowały płynące z niej obowiązki. Pierwszym orzeczeniem, w którym Trybunał odniósł się do art. 7 dyrektywy 90/314, było orzeczenie w sprawie *Erich Dillenkofer*.⁸ W orzeczeniu tym Trybunał przyjął, że już sam fakt nieterminowej implementacji dyrektywy, która przyznaje jednostkom indywidualne prawa, jest *per se* wystarczająco poważnym naruszeniem

⁸ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości *Erich Dillenkofer* przeciwko Niemcom (C-190/94), EUR-Lex.

prawa wspólnotowego i rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą państwa członkowskiego w przypadku ziszczenia się pozostałych przesłanek takiej odpowiedzialności⁹.

Implementacja Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG) do polskiego porządku prawnego

Ustawa o usługach turystycznych stanowi implementację dyrektywy. Postanowienia art. 7 znajdują odzwierciedlenie w art. 5 polskiej ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. Przepis ten, podobnie jak postanowienia dyrektywy, budzi wiele wątpliwości podczas jego stosowania. W celu dostosowania do wymogów prawa unijnego, polska ustawa o usługach była nowelizowana, co jednak nie rozwiązało wszystkich wątpliwości związanych z jej stosowaniem.

W art. 5 ustawy ustawodawca nakłada na przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych obowiązek w zakresie zabezpieczenia roszczeń klientów korzystających z ich usług na wypadek ich niewypłacalności. Art. 5 ust. 1 pkt. 2 stanowi, że przedsiębiorca jest obowiązany: „zapewnić klientom, na wypadek swojej niewypłacalności: pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej do miejsca wyjazdu lub planowanego powrotu z imprezy turystycznej w wypadku gdy organizator turystyki lub pośrednik turystyczny wbrew obowiązkowi nie zapewnia tego powrotu, a także zapewnić klientom zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w wypadku gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana, a także zapewnić klientom zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, odpowiadającą części imprezy turystycznej, która nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu”. Zabezpieczenie finansowe organizatorów turystyki i pośredników turystycznych nie obejmuje innych roszczeń niż wyżej wskazane. W literaturze proponuje się wprowadzenie szerszego zakresu tych zabezpieczeń, tak aby obejmowały ogólnie "odpowiedzialność cywilną biur podróży"¹⁰.

W odniesieniu do realizacji tych obowiązków ustawa przewiduje cztery sposoby, w jakie przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz

⁹ P. Cybula, *Usługi turystyczne. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 81.

¹⁰ Tamże, s. 86.

pośredniczący na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych mogą zapewnić ochronę na wypadek swojej niewypłacalności:

- 1) gwarancja bankowa;
- 2) gwarancja ubezpieczeniowa;
- 3) umowa ubezpieczenia na rzecz klientów;
- 4) przyjmowanie wpłat klientów wyłącznie na rachunek powierniczy.

W praktyce zdecydowana większość państw członkowskich dopuszcza dwie, a nawet trzy formy zabezpieczenia¹¹. Przedsiębiorca ma swobodę w zakresie wyboru formy zabezpieczenia. Jednak przyjmowanie wpłat klientów wyłącznie na rachunek powierniczy przedsiębiorca może wybrać tylko w przypadku, gdy wykonuje usługi turystyczne wyłącznie na terenie kraju i złoży marszałkowi województwa oświadczenie o przyjmowaniu wpłat na rachunek powierniczy. Wybór formy zabezpieczenia finansowego podyktowany jest najczęściej faktyczną możliwością skorzystania z takiej formy (dostępnością), a także jej atrakcyjnością z punktu widzenia kosztów, które ponosi przedsiębiorca¹². Nie bez znaczenia jest element marketingowy. Przedsiębiorcy decydując się na daną formę zabezpieczenia starają się wybrać taką metodę, która pozwoli na zyskanie zaufania jak największej liczby potencjalnych klientów np. poprzez pokazanie, że zapewniają wyższy niż wymagany ustawowo standard ochrony. Jeśli chodzi o zakres czasowy obowiązku posiadania gwarancji lub umowy ubezpieczenia, to zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o usługach turystycznych, obejmuje on cały okres wykonywania działalności. Zatem nawet jeśli dana działalność ma charakter jedynie czasowy (np. dotyczy jednego okresu w roku) nie zwalnia to przedsiębiorcy od posiadania zabezpieczeń, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 9.05.2005 r. (VI SA/Wa 1102/04) bez znaczenia dla oceny w tym zakresie jest okoliczność, iż w okresie braku ubezpieczenia strona nie prowadziła faktycznie działalności objętej zezwoleniem i nie zawierała umów z klientami¹³. Takie stanowisko zapewnia niewątpliwie większy zakres ochrony klientów, gdyż chroni ich przed niekorzystnymi skutkami braku ciągłości zabezpieczeń na wypadek niewypłacalności.

Ponadto na przedsiębiorców został także nałożony obowiązek w postaci składania marszałkowi województwa oryginałów lub odpisów kolejnych umów ubezpieczenia, nie później niż 14 dni przed upływem terminu obowiązywania umowy poprzedniej. Obowiązek ten jednak nie dotyczy przedsiębiorców zaprzestających działalności gospodarczej, pod warunkiem, że zawiadomią oni marszałka województwa o zaprzestaniu działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego. W wypadku przedsiębiorcy zagranicznego posiadającego siedzibę na

¹¹ H. Zawistowska, *Systemy zabezpieczenia...*, dz. cyt., s. 242.

¹² P. Cybula, *Usługi turystyczne. Komentarz*, Warszawa, s. 87.

¹³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9.05.2005 r. (VI SA/Wa 1102/04), LEX nr 166082.

terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) –strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej obowiązek ten uważa się za spełniony, jeżeli przedsiębiorca taki posiada zabezpieczenie w formie uznanej za odpowiednią w państwie siedziby. Dopiero w sytuacji, gdy równoważność zabezpieczenia finansowego jest niższa niż wymagana w Rzeczypospolitej Polskiej, przedsiębiorca powinien posiadać dodatkową gwarancję wyrównującą brak. Jeżeli chodzi o wysokość sumy gwarancyjnej, zgodnie z art. 10 ustawy o usługach turystycznych minister właściwy do spraw instytucji finansowych określił w drodze rozporządzenia zarówno minimalną wysokość sumy gwarancji, jak i szczegółowy zakres ubezpieczenia.

Wiele wątpliwości budzi charakter ubezpieczenia, o którym mowa w ustawie o usługach turystycznych. Czy jest to ubezpieczenie obowiązkowe w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych?¹⁴. Taka kwalifikacja rodzi wiele konsekwencji prawnych, jednak zdania w tym przedmiocie są podzielone.

W ustawie znalazło się także postanowienie co do treści gwarancji lub umowy ubezpieczenia. Obligatoryjnie powinno znaleźć się w niej upoważnienie dla marszałka województwa lub wskazanej przez niego jednostki do wydawania dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów powrotu klienta do kraju. Art. 5 ust. 5 ustawy przyznaje natomiast marszałkowi województwa uprawnienie do występowania na rzecz klientów w sprawach wypłaty środków z tytułu umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej lub umowy ubezpieczenia. Zasady wykonywania tego uprawnienia powinny być zawarte w tych umowach. Po wejściu w życie tego przepisu oczekiwano, że ukształtuje się praktyka wypłat dla klientów z tytułu niewykonania umowy jedynie w przypadku, gdy przedsiębiorca nie wykona umowy, a klient posiada prawomocny wyrok sądu zasądzający określoną kwotę. Praktyka taka z pewnością nie byłaby zgodna z art. 7 dyrektywy 90/314. Komisja Europejska oczekuje, że zabezpieczenie to będzie uruchamiane szybko i bez zbędnych formalności. Z pewnością uzależnienie wypłaty od przedstawienia prawomocnego wyroku sądowego zasądzającego taką zapłatę nie spełniałoby tego warunku¹⁵.

Pomimo dokładnego sprecyzowania obowiązków wynikających z dyrektywy 90/314 w Polsce nadal regularnie dochodzi do sytuacji, kiedy biura podróży stają się niewypłacalne, a istniejące mechanizmy nie zapewniają dostatecznej ochrony klientów takich biur. W praktyce środki pochodzące z wyżej wymienionych form zabezpieczenia nie są wystarczające nawet na pokrycie kosztów powrotu turystów do kraju. Oznacza to, że wprowadzone mechanizmy nie

¹⁴ Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. 2003 nr 124 poz. 1152).

¹⁵ P. Cybula, *Usługi turystyczne. Komentarz*, Warszawa, s. 91.

sprawdzają się w praktyce i nie spełniają głównego celu, dla którego zostały utworzone, czyli ochrony klientów na wypadek niewypłacalności biura podróży. Nasuwa się wniosek, że Polska wadliwie implementowała lub zaniechała implementacji przepisów dyrektywy 90/314, a w szczególności kluczowego dla tej kwestii art. 7. Klienci, którzy na skutek niewypłacalności biura podróży nie uzyskali odpowiednich kwot coraz częściej występują z powództwem o zasądzenie od Skarbu Państwa odszkodowania za wadliwą implementację przepisów dyrektywy na podstawie art. 417¹ § 1 Kodeksu Cywilnego. W takich procesach niezwykle trudne jest jednak wykazanie związku przyczynowego pomiędzy zaniechaniem Skarbu Państwa, a szkodą w postaci nieodzyskania zapłaconej ceny. Jak zauważył Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w wyroku z 19.05.2015 r. (I C 615/15): „powodowie powinni po wykazaniu niewdrożenia postanowień dyrektywy 90/314/EWG do prawa krajowego w sposób zapewniający ochronę wynikającą z art. 7 tej dyrektywy wykazać, że w ich konkretnym przypadku nie ponieśliby szkody, gdyby pozwany w sposób należyty implementował art. 7 dyrektywy 90/314/EWG do porządku krajowego”¹⁶. Mimo to, coraz częściej klienci biur podróży uzyskują odszkodowanie od Skarbu Państwa wykazując, że w istocie w polskim prawie nie został właściwie implementowany art. 7 dyrektywy 90/314. Aktualnie jest to jeden z niewielu sposobów na odzyskanie wpłaconych przez klientów kwot. W sprawie zapewnienia przez ustawodawstwo krajowe właściwej ochrony wypowiadał się także Trybunał Sprawiedliwości m.in. w wyroku w sprawie *Rechberger*¹⁷, gdzie stwierdził, że ustawodawstwo krajowe powinno zapewniać pełny zwrot wpłaconych kwot.

W praktyce, w sytuacji, gdy środki z zabezpieczeń nie pokrywają nawet kosztów powrotu klientów do kraju, w wielu przypadkach są one pokrywane z budżetu województwa. Niestety, zgodnie z najnowszym wyrokiem Sądu Najwyższego z 15.10.2015 r. (II CSK 836/14), w takiej sytuacji Skarb Państwa nie musi dokonywać zwrotu poniesionych przez województwo kosztów, gdyż Marszałek nie ma obowiązku zapewniania turystom powrotu do kraju. Może on jedynie uruchomić środki z gwarancji, która, jak już wcześniej zostało powiedziane, nie jest w większości przypadków wystarczająca do pokrycia wszystkich kosztów związanych z konsekwencjami niewypłacalności biura podróży. Sąd Najwyższy podkreślił jednak, że nie wyklucza to indywidualnego dochodzenia na drodze sądowej przeciwko Skarbowi Państwa zwrotu poniesionych kosztów. Ponadto Sąd Najwyższy zauważył także, że obecnie istniejące środki nie zapewniają

¹⁶ Wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia z dnia 19.05.2015 r. (I C 615/15), [http://orzeczenia.ms.gov.pl/details/niewyp\\$0142acalno\\$015b\\$0107\\$0020biur\\$0020podr\\$00f3\\$017cy/154505300000503_I_C_000615_2015_Uz_2015-05-19_002](http://orzeczenia.ms.gov.pl/details/niewyp$0142acalno$015b$0107$0020biur$0020podr$00f3$017cy/154505300000503_I_C_000615_2015_Uz_2015-05-19_002).

¹⁷ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości *Rechberger* przeciwko Austrii (C-140/97), EUR-Lex.

efektywnej ochrony w przypadku niewypłacalności biur podróży i nie spełniają standardów wymaganych przez prawo unijne¹⁸.

Aby lepiej chronić interesy klientów biur podróży Ministerstwo Sportu i Turystyki zaproponowało utworzenie Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego, z którego pokrywałoby się roszczenia klientów niewypłacalnych biur podróży. Jednak aktualnie projekt ten jest na etapie dyskusji oraz rozważania ewentualnych zalet i wad wprowadzenia w życie takiej propozycji. Niewątpliwie każdy środek, który mógłby poprawić obecnie istniejącą sytuację zasługuje na dokładną analizę.

Podsumowanie

Rozwój sektora usług turystycznych oraz coraz większa popularność korzystania z ofert biur podróży powodują wyzwania w zakresie zapewnienia ochrony konsumentów zawierających umowy o świadczenie usług turystycznych. Niewypłacalność przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych to bardzo częste zjawisko i niezbędne jest zapewnienie ochrony osobom korzystającym z usług takich podmiotów. Prawo unijne jednoznacznie nakazuje państwom członkowskim zapewnienie właściwej ochrony w przypadku niewypłacalności biur podróży, zarówno w dyrektywie 90/314, jak i w bogatym orzecznictwie. Na przykładzie Polski można stwierdzić, że w praktyce bardzo trudno jest dostosować się do wymogów prawa unijnego. Nawet nałożenie obowiązków na przedsiębiorców w zakresie zapewnienia właściwego zabezpieczenia nie zawsze przynosi efekt w postaci rzeczywistej ochrony konsumentów. Klientom, których dotknęła niewypłacalność biura podróży, a wymagane środki nie wystarczyły na zwrot poniesionych kosztów, pozostaje jedynie trudne w praktyce dochodzenie odszkodowania od Skarbu Państwa. Należałoby także zastanowić się nad utworzeniem specjalnego funduszu, z którego można byłoby pokryć m.in. koszty powrotu do kraju turystów, którzy znajdowali się za granicą w momencie, gdy biuro podróży stało się niewypłacalne.

BIBLIOGRAFIA

Barcz J., Instytucje i prawo Unii Europejskiej, Warszawa 2012.

Cybula P., Usługi turystyczne. Komentarz, Warszawa 2012.

Cybula P., Prawo w praktyce biur podróży, Warszawa 2006.

Gomułka-Pawlik A., Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie Blödel-Pawlik (C-134/11).

¹⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.10.2015 r. (II CSK 836/14).

- Kachniewska M., Rynek turystyczny. Ekonomiczne zagadnienia turystyki, Warszawa 2012.
- Lewandowski R., Wołowski P., Prawo upadłościowe i naprawcze, Warszawa 2014.
- Słownik języka polskiego PWN, Warszawa 2005.
- Zadler F., Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Warszawa 2006.
- Zawistowska H., Systemy zabezpieczenia finansowego interesów nabywców imprez turystycznych na wypadek niewypłacalności ich organizatorów w państwach członkowskich UE, [w:] Turystyka a prawo, Sucha Beskidzka-Kraków 2008.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5.04.2014 r. (I Aca 1250/12).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9.05.2005 r. (VI SA/Wa 1102/04).
- Wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia z dnia 19.05.2015 r. (I C 615/15).
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.10.2015 r. (II CSK 836/14).
- Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Erich Dillenkofer przeciwko Niemcom (C-190/94).
- Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Rechberger przeciwko Austrii (C-140/97).
- Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych (Dz.U.1997 Nr 133 poz.884).
- Ustawa z dnia 28.02.2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 Nr 60 poz. 535).